

wordt oorzaak.
Al komt hij
in vrouw haar
min, al draagt
Men zal, hoop

bel te vragen,
vormigheid.

espreken vast
ter wereld niet
door de ver-
moogt beprø-
glijke en vol-
lit laatste deel

ds het volk, en
spreken over
dezen tekst
en, zoo zwaar
guiver te ont-
leoral, als men
s: in de griek-

zelf.
wereld", staat
als: wordt niet
g met dezen
t. De vraag is
hier beteekent,
zondige be-
to 1932 tegen-
gesteld, afge-
toekomende
andere welaf
t hier bedoeld
geheel, gelijk
ser ontplooit in
heid, en afval

nog een lastig
ma". De lezers
bven of vertoo-
zijn, misschien
als de wereld,
„deze wereld”.

in het volgende
d Paulus weer
met „schema”,
igt. We lezen:
r) word ver-
ngt een andere
te, zouden wij
edaante ver-
wedergeboorte,
blijdschap, dat
n voor de hel,
le „vernieu-
genood”, nous,
t zij? Dat ik nu
lāt aanroer, en
den „genieten”,
de groote men-
en, dit is het
„beproeven”
teuren) welke
roeven” is dus
ik die andere
de vernieuwing
er levens aller-

eteekenis is: de
morphē” zeg-
k elders treffen
t: Christus was
l, vs. 6; ontfe-
phē” van een
ia” als mensch
oorzaam gewor-
Cor. 7:31: het
voorbij. En zoo

ut der moeilijk-

nd, in de opvat-
morphē” afzon-
doelde, onder-

en zegt: „sche-
een zeker com-
amenstelling uit
die samenstel-
u; zoo ja, dan
iema”; maar de
inder duurzame
ds eenheid voor

12.) Voor deze
d, gelijk in Rom.
ebben met deze
en shouding,
aanpast aan
base van we-
rschende op-
Het is dan een
hebben met

de toekomstige eeuw, of met Christus.
Een ander gaat weer een anderen kant uit.
Hij stelt n.l. niet de tegenstelling zóó: gelijk-schema-
hebben met „deze wereld, dan wel met de „toe-
kómende”, doch maakt de tegenstelling als volgt:
eerst met het oude „schema” meedoen, daarna
een ander „schema” volgen. Hier wordt dan even-
wel dat aannemen van een ander „schema”
óók uitgedrukt door het aannemen van een andere
„morphē”; de woorden vloeien tenslotte in el-
kaar over (Lietzmann-Dibelius).

Een derde verbindt aan „schema” en „morphē”
weer andere gedachten. Hij meent, dat „schema”
aanduidt iemands uiterlijk gedrag (fatsoen,
manier van optreden naar buiten), terwijl „mor-
phē”, tegenover dat wisselend optreden naar bui-
ten, dan aanduiden wil, datgene wat blijvend
in dien van buiten veranderlijk lijkenden mensch is,
wat „in” hem wézenlijk is. Eenzelfde schema
hebben als deze aeon wil dus zeggen: zich uit-
wendig conformeren aan deze wereld; maar dat
daar tegenovergestelde aannemen, of ontvangen van
een andere „morphē” wil dan zooveel zeggen
als: van binnen, inwendig, geconformeerd
zijn, aan den vernieuwer van het binnenste, blijk-
baar (Moulton-Milligan, Field).

Zoo konden we vervolgen. Meent de een (Preu-
schen), dat de uitdrukking: eenzelfde schema aan-
nemen, beteekent: eenzelfde gestalte aannemen,
zoodat tusschen schema en morphē de onderschei-
ding wegvallt, de ander (Ewald op Phil. 2), er-
kent wel, dat beide begrippen elkaar zeer nauw
aanraken, maar houdt toch vol, dat er toch altijd
eenig verschil tusschen ligt. „Schema” is bij
hem iemands totaalhouding, welke hij aan-
neemt, waarin hij optreedt; doch „morphē” is
dan datgene, waarin zijn „wezen” zich uitdrukt,
het mag dan zijn in de naar buiten tredende ver-
schijning, óf ook naar zijn inwendige „structuur”.
Meeningen genoeg dus, en verdeeldheid ook.

Het is hier m.i. nuttig, enkele opmerkingen van
prof. Greydanus in te vlechten; ik verwijs weer
naar noot 1 (en herinner eraan, dat de hoogleeraar
natuurlijk voor mijn weergave van zijn woorden
niet verantwoordelijk is). In zijn exegese
van ons hoofdstuk zegt de hoogleeraar, zoo heel
nuchter, dat hoofdstuk 12:1-12 van Romeinen
een algemeene inleiding geeft over het
karakter van het christelijk leven; want
daarover handelen de hoofdstukken 12-15 nu ver-
der. Zoo komt al dadelijk ter sprake: het gebruik
van Gods genadegaven, b.v. „niet hooger van zich
denken, dan men moet denken”; en verder, hdst.
13, de houding tegenover de overheid, om nu niet
meer te noemen.

Hier houd ik even stil, en vraag de aandacht
voor het toch eigenlijk pijnlijk uit elkaar loo-
pen van de gedachten-associaties bij Paulus — en
bij ons. Als wij, in proek, in krantartikel, in jam-
merklacht over den naaste, elkaar aankondigen:
we gaan nu eens praten over de wereldgelijkvormig-
heid, dan denkt haast ieder: nu komt er wat, en
nu móet er ook wat komen, over bioscoop, kaart-
spel, korte haren, korte rokken, en overwinning-
van-de-plankenrees, waar dan ook. Als Paulus,
onder leiding van den Heiligen Geest, zegt: nu zal
ik spreken over wereldgelijkvormigheid, dan is het
eerste woord, dat er dan dadelijk op volgt (vs.
8): niet wijs zijn boven hetgeen men behoort wijs
te zijn, niet over het paard u laten tillen, geen
beunhaas tot exempel kiezen, noch van zijn aan-
wezigheid partij trekken door het geval van zijn
aanwezigheid als persoon uit te buiten in een al
te gemakkelijk tegen hem voeren van een per-
soonlijken of zelfs van den heiligen oorlog. Niet
meer spreken, schrijven, dan gij rustig kunt ver-
antwoorden. Niet op uw teenen gaan staan. Ik
zeg niet, dat met deze opmerking het onderwerp
uitgeput is, maar geloof evenmin, dat iemand er
zal wezen, die niet een klein beetje zich begint
te schamen over onze algemeene veruitwendiging
in ons nieuwmodisch gejammer over wereldgelijk-
vormigheid. In de keuze van de onderwer-
pen, die wij hierbij te pas brengen, zijn wij toch
al vast zeer veruitwendigd, zijn wij toch wel ver-
farizeesd, zijn wij toch wel... wereldgelijkvormig.
Er is een probleemstelling van de onver-
nieuwde wereld, een andere van den vernieuwden
christen-mensch.

Maar ik citeer verder het mij verstrekte overzicht
van prof. Greydanus' exegese. De hoogleeraar ver-
taalt het begin van het vers (over dat hebben van
eenzelfde schema als deze aeon) aldus: en heb
niet een levenshouding naar deze wer-
eld. En dat andere in den tekst, over die ver-
nieuwing, die een andere morphē geeft, wordt
aldus weergegeven: MAAR ondergaat een ge-
daanteverandering door de vernieu-
wing uws gemoeds, OM te beproeven,
welke de goede, welbehagelijke en vol-
maakte wil van God is.

Ik ben geen vakman, en zal dus niet deftig
doen, door te verklaren, dat dit de juiste opvatting
is. Dat zou van mij, als niet-vakman, wereldgelijk-
vormig zijn (vs. 3, zie boven). Ik zeg alleen, dat
deze exegese mij geheel bevredigt, dat ze de moei-
lijkheden, zoover ik ze zie, toont te erkennen,
en in wetenschappelijk-gereformeerden arbeid er
een solutie aan geeft; dat ik me dus gaarne onder-

werp aan deze exegese, die ik aanvaard als nit-
legging van het Woord van God.

Maar dan liggen er ook enkele eenvoudige op-
merkingen voor het grijpen.

Daarover volgende week.

K. S.

Dr J. Th. de Visser. †

Allerwege wordt in de pers herdacht de enkele
weken geleden ontslapen leider Excellentie Dr J.
Th. de Visser.

Terecht, want hij was een nationale figuur, wiens
heengaan, schoon hij een gezegenden leeftijd mocht
bereiken en hij heeft gewerkt zoolang het dag
was met de volle toewijding van zijn warme hart,
een groot verlies beteekent en een groote leegte
laat.

Terecht niet minder, omdat hij was een zeer
veelzijdig mensch: staatsman en geleerde, theoloog
en politicus, schrijver en spreker. In allerlei ver-
band heeft hij belangrijk werk gedaan en over zijn
beteekenis op verschillend gebied valt veel te
schrijven.

Ook in ons blad willen we Dr de Visser herden-
ken. En dan in 't bijzonder in de betekenissen die
hij heeft gehad voor de ontwikkeling van het
kunstenleven in Nederland. Bij tal van gelegenheden,
en als minister en na zijn ambtsjij, heeft Dr
de Visser zijn denkbeelden over kunst en schoon-
heid uitgesproken en het is goed, ook daaraan
de herinnering te bewaren nu hij is heengegaan.

Het vordert evenwel eenigen tijd, de hiertoe
strekkende gegevens te verzamelen. Daarom zal
het nog even duren, eer deze copie gereed kan zijn.
Deze korte woorden dienen dan ook alleen om
het te zeggen, dat ons blad dezen grooten doode
niet vergeet.

C. T.

Het „Christelijk Kunstverbond in Nederland”.

Aan ons blad werd ter kennismaking toege-
zonden het eerste nummer van de „Mededeelingen”
van het „Christelijk Kunstverbond in Nederland”.
De vermelding van deze periodiek behoort dus
eigenlijk thuis op een andere plaats in het blad.
Maar, omdat deze „Mededeelingen” de eerste pu-
blike uiting vormen van een beweging, die onze
aandacht en sympathie waard is, wil ik toch gaarne
er op wijzen in de rubriek „Literatuur en Kunst”,
die voor alles wat christelijk en kunst is onmid-
delijke belangstelling heeft.

De „beweging”, die thans onder den naam „Chris-
telijk Kunstverbond in Nederland” zich aandient,
is al een paar jaar oud. Reeds in het voorjaar van
1930 heb ik er van gehoord. Maar de bijzondere
moeilijkheden van den tijd belemmerden den voort-
gang. Zoodat het voorjaar 1932 worden moest,
eer van eenig actief beginnen sprake kon zijn.
Thans echter is de zaak op gang. Een bestuur is
gevormd, een breed eere-comité (waarvan wijlen
Dr de Visser voorzitter was) heeft zijn sympathie
betuigd, een eerste publicatie is verschenen. En
aan die publicatie kunnen we nu de gegevens ont-
leenen, die ter nadere informatie dienen. In een
resumée van de openingsrede die Prof. Dr J. de
Zwaan, de voorzitter van het bestuur, uitsprak
op de eerste „Algemeene Bestuursvergadering” van
30 Jan. j.l. lezen we o.m. het volgende:

De oorspronkelijke opzet van het Christelijk Kunst-
verbond in Nederland is geweest en blijft een hand
te vormen voor alle Christelijke kunstbeoefenaars in
Nederland. Daarmede werd beoogd, dat een adres zou
te vinden zijn voor wie met algemeene belangen van
deze groepen te maken heeft, en — wat nog meer be-
teekent — een orgaan zou worden gevormd, dat met
de kracht van het geheel de tot duaver geïsoleerde
deelen zou kunnen steunen.

De eerste voorwaarde tot het functioneren bleek
na rijpe overweging het opzetten van een krachtige
en met de standing van het doel overeenkomende
actie tot het bijeenbrengen van een toereikend stam-
kapitaal. Om in staat te zijn centraal iets te steunen
wat in de periferie ondernomen zou worden, moest
het centrum van het Verbond ook over eenige finan-
ciële ruggegraat beschikken.

Daarnaast ligt het op den weg van het Verbond,
dat onder omstandigheden opgekomen moet worden
voor gemeenschappelijke belangen van ideelen, maar
ook van materielen aard. Die twee hangen nu een-
maal in het dagelijksch leven onverbrekkelijk samen.
In dit verband werd b.v. genoemd het prestige der
Christelijke kunststuiting en haar beoordeeling in de
Pers, de betekenissen van een centraal adres voor advies,
waar de Regeering zou denken aan Christelijke kunst
en haar beoefening of zonder meer aan kunst in het
algemeen. Tenslotte werd b.v. in verband met de
auteurswet, de muziekbeurten, opdrachtquaesties en
dgl. het zakelijk verband of contact tusschen kunst
en recht gememoreerd.

De vraag, wat het bestuur van ons Verbond met
de krachten, die het samenbrengen wil, zoowel finan-
tiële als geestelijke, denkt te kunnen doen, vond een
tweeledig antwoord in aansluiting bij wat reeds boven
is opgemerkt.

In de eerste plaats kan het — als het eenmaal tot

volle kracht zich ontwikkeld zal hebben — moreel,
geestelijk en finantieel het initiatief van een plaats-
lijken kring op gang helpen, b.v. inzake van een ten-
toonstelling en bevordering van de noodige belang-
stelling daarvoor. Daarna door het behartigen van de
verzorging der publiciteit en critiek. Hetzelfde geldt
voor muziek en toonkunst, in geschikte gevallen ook
voor literaire kunst.

In de tweede plaats leven we in de eeuw van de
Pers. Wie zich niet in geschrifte handhaaft en wat
zich niet van de aandacht der lezende menigte weet
te verzekeren verzwaaft zich zijn strijd en maakt
dien vaak hopeloos. Van hoe hooge intrinsieke waarde
een zaak of persoon ook zij, in onzen tijd kan dit
feit niet straffeloos worden verwaarloosd. Het tweede,
dat dus het Verbond zal hebben te bereiken, is de
schepping van een eigen orgaan. Daarmee kan het
zich handhaven tegenover misvattingen, die in de
Pers mochten worden gepropageerd, kan het voor-
lanceeren wat door de Pers het groote publiek moet
bereiken. En alleen dan kunnen wij zeker zijn, dat
het Christelijk beginsel, dat ons alleen in diepsten
grond vereenigt, bij deze uitingen den grondtoon zal
aangeven. Natuurlijk hebben wij zulk een orgaan ook
al direct noodig voor onderlinge communicatie. Het
zal wel uit eenvoudigen en nederigen wortel moeten
groeien, maar als ons Verbond levenskracht toont —
en dat waarborgt ons beginsel —, dan zal het zich ook
kunnen ontwikkelen tot een factor van waarde, zoo
niet van betekenis in het Nederlandsche cultuurleven.

Hoe hebben wij nu bij onze eerste stappen getracht
nader te komen tot dit doel?

Allereerst door de vorming van een Eere-Comité uit
vooraanstaande personen uit Christelijken kring in
Nederland, aan wie het doel, dat ons Verbond beoogt,
is uiteengezet en die daarmede sympathie hebben
betuigd¹⁾.

Voor onze actie tot verkrijging t.z.t. van een stam-
kapitaal is hun medewerking en aanbeveling van de
grootste waarde.

In de tweede plaats zijn wij te rade gegaan om den
geest van ons Verbond te verlevendigen en tot gemeen-
schappelijk besef te brengen door een middel, dat
direct binnen ons aller bereik ligt.

Elders in dit nummer wordt uiteengezet, hoe wij
dit door middel van een z.g. „Week-end” voor de
eerste maal zullen trachten te verwezenlijken.

De geest van ons Verbond... die term zou een groot
woord kunnen zijn. Zij is de uiting van een groot
geloof. Wij gelooven in de natuurlijkheid en nood-
zakelijkheid van onze samenwerking voor het groote
doel: de verheffing en bewustwording der Christelijke
kunst in Nederland.

Op deze „Week-ends” hopen wij zooveel mogelijk
actieve kunstenaars te vereenigen tot persoonlijk con-
tact met kunstbroeders van ander terrein dan het
hunne. Waarom? Omdat kunst een geestelijke zaak
is en wij in dien geest elkaar ontmoeten kunnen.
Niet alleen kunnen, maar ook behooren.

God heeft den mensch niet voor de eenzaamheid
geschapen, al zou men soms de eenzaamheid verre
prefereren boven al het gerucht van idealisme en
cultuurpraat, dat tenslotte zoo weinig werkelijk uit-
haalt.

Wanneer wij menschen van verschillend geestelijk
type zijn, wij weten, dat God ons zoo gemaakt heeft
met een bedoeling. Zijn doel heeft hij er ook mede,
wanneer wij direct of indirect elkander iets geven
kunnen.

Want dit is de geest, die ons vereenigt: kunst is
geen luxe, geen liefhebberij van zonderlingen, maar
een diepe schepingsdrang en uitingsnood, die van
God komen. Het is geen zaak van sieraad voor een
cultuurphase, maar spontane uiting van een wereld-
en levensbesef.

Ons als Christenen is dat beter bewust dan wien
ook, omdat wij uit Zijn openbaring God kennen als
Schepper, als den grooten, eeuwigen Kunstenaar, die
de wereld niet aan haar zondige banaliteit heeft willen
overlaten.

En als God „de wereld” — deze wereld — „alzo
liefgehad heeft, dat Hij Zijnen Eengeboren Zoon voor
haar gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem
gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe”,
dan kan een levenstaak en roeping, die Hij in eenen
mensch legde niet waardeelooze bijzaak zijn!

Dit weten alle kunstenaars, die Christus als Ver-
losser kennen, dat Hij in den dag der dagen hun
rekenschap zal vragen van dit, ja juist van dit „rent-
meesterschap”.

En omdat deze dingen zoo zijn, zal ons Christelijk
Kunstverbond in Nederland tot groei en bloei komen.

We vinden hier een beginselverklaring en een
werkprogramma, die ons den wensch doen onder-
schrijven, elders in dit blad geuit, „de talrijke
plannen in portefeuille, wachtend op het gunstige
oogenblik tot verwezenlijking, doen ons hopen op
een algeheel levend kunstleven in Christelijke krin-
gen, de plaats waar kunst naar beginsel en uit-
werking de meest ideale en ideële kan zijn.”

Of die verwachting niet te hoog gegrepen is?

We zullen hopen van niet. In elk geval is er in
het idealisme, dat achter deze woorden slaat, iets
verwarmends. En daar zijn we alvast dankbaar
voor.

C. T.

¹⁾ Het Bestuur bestaat uit de heeren: Prof. Dr J. de Zwaan,
J. van Ravenzwaaij, W. Maas, J. S. Luiting, G. Eikendyn, A.
Kool, P. H. Muller, A. Muntingh en het Eere-Comité, welks
voorzitter was wijlen Excellentie Dr de Visser, uit: Prof. Dr W.
J. Aalders, Dr C. J. K. van Asst, Dr A. G. Barkey Wolf, H.
J. Bekkering, Dr C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbel-
dam; K. J. Brants, Dr J. C. Brussaard, A. J. de Costa, Dr J.
G. Geelkerken, J. ter Haar, Dr J. van Ham, Dr W. G. Harren-
stein, Mev. Mr Frida C. Katz, Dr A. Klinkenberg, Prof. Dr
J. W. Pont, Mr Dr A. A. van Rhijn, Mr v. d. Sande Bak-
huysen, Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman, E. R. D. Schaap,
Dr K. Schilder, Dr H. Schokking, Prof. Dr J. R. Slotemaker
de Bruine, Drs J. J. Stam, Dr C. Tazelaar, Prof. Dr A. van
Veldhuizen, Dr B. Wielenga.